

Õiguskantsler

Pr Mare Pariis
tarvastu@gmail.com

Teie nr

Meie 21.08.2023 nr 7-9/221499/2304215

Kontrollkäik Pariisi Erihoolduskeskusesse

Austatud Mare Pariis

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 26. oktoobril 2022 ette teatamata OÜ Pariisi Erihoolduskeskuse (edaspidi hooldekodu) tegevust ja inimeste elamistingimusi.

Hooldekodu on paljud vanade hoonete ruumid (sh hügieeniruumid) korrastanud ja hubaselt sisustanud. Hooneid ümbritseb avar õueala, kus elanikud saavad jalutada ja kuhu on rajatud ka aiapaviljon. Töötajad toetavad üksteist. Teenuse osutamise korraldus on läbimõeldud. Inimeste eest hoolitsemiseks on olemas vajalikud abivahendid (tõstuk, käimisraamid jm). Koostatud on mitmesugused tegevusjuhised ja asutusesised korrad (nt ravimite arvestust ja käitlemist, kukkumiste ennetamist puudutav korrad) ning ka nõuded teenuse osutamise kohta. Rõõmustav on see, et sageli korraldatakse hooldekodu elanikele väljasõite ja ekskursioone, mis muudab nende päevad sisukamaks.

Selleks et töötajatel oleks aega individuaalselt tegeleda ka suurema hooldus- ja abivajadusega ning keeruliste psüühikahäiretega elanikega ja seejuures tagada ka piisav järelevalve, peaks töötajaid olema rohkem. Meditsiiniõe abi peab olema tagatud seaduses kehtestatud ulatuses ning selle abi osutamisel tuleb arvestada tervishoiuteenuste korraldamise seaduse nõudeid.

Rahul ei saa olla sellega, et õigusliku aluseta piiratakse inimeste liikumisvabadust. Parandada tuleb hooldekodu ligipääsetavust, rohkem tuleb tähelepanu pöörata tervisekaitsenõuete järgimisele ja privaatsuse tagamisele. Hooldekodu elanikke peaks rohkem kaasama juhendatud tegevustesse.

Pariisi Erihoolduskeskuses on 95 kohta. Kontrollkäigu ajal elas hooldekodus 90 inimest. Elanikud olid majutatud kolme hoonesse. Peamajas oli 64 elanikku, õuemajas 21 ning väikeses naiste majas viis elanikku. Peahoone keldrikorrusel asub eraldusruumiks kohandatud ruum, kuid sel otstarbel seda enam ei kasutata. Ruumi kasutatakse laona. Keldrikorrusel asub ka tegevustuba teraapilise tegevuse ja rühmatöö jaoks. Videovalvet rakendatakse ühisruumides, koridoris ja õuealal.

Õiguskantsleri nõunikud tegid koos tervishoiueksperdiga ringkäigu hooldekodu ruumides, tutvusid asutuse dokumentidega ning vestlesid töötajate ja hooldekodu elanikega.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

1. Liikumisvabadus

Tavapärasest rohkem tähelepanu ja järelevalvet vajavad inimesed on majutatud peahoone esimesele korrusele. Nende osakondade koridoriuksed on lukus, hoolealused sealt iseseisvalt välja ei pääse. Uksi saab avada kiipkaardiga. Meeste osakonda on majutatud 17 ja naiste osakonda 16 inimest. Mõlema osakonna hoolealused käisid kontrollkäigu ajal väljas vaid koos saatjaga.

Eesti Vabariigi põhiseaduse kohaselt tohib liikumisvabadust piirata vaid seaduses sätestatud juhul ja kohases menetluses (põhiseaduse § 20). Kohtumääruseta ööpäevaringset erihooldusteenust saava inimese vabaduspõhiõigust võib piirata kindlatel ja erandlikel tingimustel. Inimese tohib paigutada ohutusse eraldusruumi üksnes kuni kolmeks tunniks (sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) § 107). Seega ei luba seadus neid inimesi lukustada hoolekandetasutuse osakondadesse nii, et neil ei ole võimalik soovi korral sealt lahkuda. Kehtivate normide kohaselt peab hoolekandetasutus nende inimeste ohutuse ja järelevalve (ka ruumidesse sisenemise ja ruumidest väljumise kontrolli) tagama teistsuguste õiguspärase meetmetega.

On mõisteta, et erihoolekandeteenust vajavate elanike seas võib olla inimesi, kes segadusseisundis võivad käituda ettearvamatult või keda tuleb käitumishäire tõttu jälgida hoolsamalt kui teisi elanikke. Sellest hoolimata peab hoolekandetasutus tagama kõigile hooldekodu elanikele turvalise keskkonna õiguspärasel ja ohutul moel ning liikumisvabadust võib piirata üksnes juhtudel, mis on seadusega piisavalt selgelt ja üheselt määratud.

Vahel võib inimese tervislik seisund halveneda sedavõrd, et ööpäevaringne erihooldusteenus ei taga enam tema enda ega teiste ohutust ning ta vajab tugevamat järelevalvet. Sel juhul peab teenuseosutaja sellest teatama Sotsiaalkindlustusametile, inimese rahvastikuregistrijärgse elukoha valla- või linnavalitsusele ja eestkostjale, et inimesele määrataks teine teenus. Riigikogu on ette näinud, et õigust vabalt liikuda võib piirata SHS § 105 lõikes 1 sätestatud alustel, kui inimene paigutatakse kinnisesse hoolekandetasutusse kohtu otsusel. Seega on võimalik pakkuda erihoolekandeteenust õiguspäraselt ka neile, kelle erivajadused ja tervislik seisund nõuavad vältimatult tugevamat järelevalvet ja liikumisvabaduse piiramist.

Õiguskantsler palub hooldekodu töötajatega läbi arutada olukorrad, mis võivad ette tulla keerulise käitumisega ja tugevamat järelevalvet vajavate elanike eest hoolitsemisel. Inimeste ohutus tuleb tagada igal juhul õiguspärasel ja sobival viisil. Abi võib olla näiteks töötajate koolitamisest, tööülesannete ümberjaotamisest, inimestele lisategevuse pakkumisest või lisapersonali palkamisest.

2. Olmetingimused ja teenuse kvaliteet

Hooldekodu elamistingimused olid valdavalt head, paljud ruumid olid remonditud. Oli näha, et on püütud luua hubast ja kodust keskkonda. Mitmes kohas kaunistasid üldruumide seinu kunstitööd.

Hügieeniruumid olid tänapäevased ja varustatud vajalike abivahenditega. Leidus ka üsna askeetliku üldmuljega magamistube, mille sisustus oli vananenud ja vajaks värskendamist. Inimesed elavad hoolekandetasutuses pikka aega ja seetõttu on oluline luua seal kõigile kodune õhkkond. Ka Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) on rõhutanud¹, et ruumide kaunistamine ja meeldiv keskkond on hoolekandetasutuse elanikele oluline.

¹ Vt CPT [2008. a Leedu visiidi raport](#), p 96.

Hooldekodus dokumenteeritakse elanike igapäeva- ja hooldustoimingud. Osakonnas toimuv märgitakse üles infopäevikusse. Kirja pannakse käsimüügiravimitite andmine ja info ravimijätkide kohta. Päevakeskuse tegevusjuhendaja dokumenteerib huvitegevust. Koostatud on tegevusplaanid.

Hooldekodu elanike magamistoad on ühe- kuni neljakohalised. [Erihoolekandetasutuse tervisekaitseõuete](#) kohaselt tohib ühte magamistuppa majutada kuni kaks inimest. Ruumikitsikuse tõttu on peamajas kasutusel ka kolme- ja neljakohalisi tube. Ülerahvastatud magamistoad ei taga piisavat eraldatust ja psüühikahäirega inimesele vajalikku privaatsust. Magamistoa voodikohtade arv on kehtestatud muu hulgas selleks, et paremini kaitsta hooldekodu elanike tervist ja tõkestada haiguste levikut. Ruumikitsikus võib ka inimeste vahel pingeid tekitada. Tervisekaitseõudeid eirata ei tohi.

Rahule ei saa jääda ka privaatsuse tagamisega hügieenitoimingute tegemisel. Mitu hooldekodu elanikku kasutab potitooli, kuid nende tubades ei olnud sirme ega vahekardinaid. Mitmekohalistes magamistubades, mille elanikest vähemalt üks tarvitab potitooli, peavad privaatsuse tagamiseks olema ka sirmid või kardinaid. Ka mähkmete vahetamine toanaabri vaateväljas võib olla häiriv. Oluline on kaitsta inimesele privaatsust kõigi hügieenitoimingute tegemisel (nt potitooli kasutamisel, mähkmete vahetamisel) – ka juhul, kui inimene ise sirmi või kardinat ei küsi.

Ühe peamaja teise korruse magamistoal puudus uks. Mõne tualettruumi ust (peamaja esimesel korrusel) ei olnud võimalik lukustada. Tualett- ja duširuumide ukсед peaksid olema seestpoolt suletavad (näiteks nn liblikaga lukk), nii et töötajad saaksid neid vajaduse korral väljastpoolt kiiresti avada. Hoolealused peavad saama hügieenitoiminguid teha privaatselt. Privaatsuse tagamise vajalikkusele osutas ka kontrollkäigul kaasas olnud tervishoiuekspert. Peamaja teise korruse naiste osakonna tualettruumis puudus tualettpoti prill-laud.²

Mitmes magamistoas puudus ruloo või tihedast kangast kardin, millega saaks akna täielikult katta. On oluline, et magamistoas oleks loomulik valgus, kuid igas toas peab saama soovi korral akna kinni katta, et ere päikesevalgus toaelanikke ei segaks ning suvel ei läheks toas palavaks. Soovitav on paigaldada igasse magamistuppa valguse reguleerimist võimaldavad aknakatted või kaaluda inimese eripärast lähtudes muud sobivat lahendust.³

Peamaja esimese korruse meeste osakonna mitme elaniku padjapüür oli määrdunud. [Erihoolekandetasutuse tervisekaitseõuete](#) näevad ette, et voodipesu tuleb vahetada vastavalt vajadusele, kuid vähemalt kord nädalas. Õiguskantsler palub hooldekodul sellega arvestada.

Mitmes toas ei olnud kohta, kus inimene oleks saanud isiklike asju hoida (nt puudus öökapp). On mõistetav, et mõne psüühikahäirega inimese tuppa ei saa tema tervisliku seisundi tõttu panna palju sisustuselemente, kuid kontrollkäigu ajal jäi mulje, et mitmes magamistoas oleks võimalik asjade hoidmise võimalusi parandada. Elanikud ei peaks olema sunnitud isiklike asjade kappi jagama.

Hooldekodu hoonetes ei ole lifti ning ka esimeselt korruselt pääseb õuealale vaid mööda treppe. Peamajal on mitu rõdu, kuhu inimesed saavad minna värsket õhku hingama, kui nad ei soovi õue minna. Ka rõdule pääseb osakonnast ainult trepi kaudu. Seetõttu on liikumisraskustega inimestel raske õue pääseda.

² Hooldekodu andis 12.07.2023 õiguskantslerile teada, et paigaldatud on uus prill-laud.

³ Hooldekodu andis 12.07.2023 õiguskantslerile teada, et on lisatud täiendavad ruloosid ja kardinaid.

Väljapääs õuealale tuleks kohandada ka liikumisraskustega inimeste erivajadustele. Seda on rõhutanud ka CPT.⁴ Kui liikumisteed ei ole kohandatud liikumisraskustega inimeste erivajadustele, peavad nad rohkem kõrvalist abi paluma. See koormab aitajaid ning võib hooldekodu elanikus tekitada alaväärsustunnet. Nii võib inimene kukkumishirmu või liikumistakistuse tõttu loobuda näiteks õues jalutamisest või mõnest muust tegevusest, milles ta on võimeline osalema ning millest ta on ka huvitatud.

Hooldekodu hoonete ümbruses on avar õueala. Paljud hoolealused käivad õues iga päev. Selle juures toetavad elanikke nii osakonna töötajad kui ka tegevustoa tegevusjuhendaja. Silma jäi, et peamaja esimese korruse elanikud käivad õues siiski harva. Kontrollkäigu päeval neid õue jalutama ei viidud. Hooldustoimingute dokumentidest oli näha, et lukustatud osakondade elanikud saavad õue minna eelkõige siis, kui neile tuleb külla mõni lähedane inimene.

Hooldekodus puudusid individuaalsed päevaplaanid, kus oleks olnud ette nähtud värskes õhus viibimine. Rohkem abi vajavad hoolealused rääkisid, et neil on keeruline omapäi õue minna, kuid töötajatel ei ole alati aega neid saata. Mõnel peamaja esimese korruse elanikul oli keelatud üksi õue minna.

Õiguskantsler soovib hooldekodul läbi mõelda, kuidas luua soodsad tingimused selleks, et ka liikumisraskustega inimesed pääseksid võimalikult iseseisvalt liikuma. Samuti tuleks hoolitseda selle eest, et ka suuremat järelevalvet vajavad inimesed saaksid värskes õhus viibida.

Hooldekodu tegevustoa töötab eraldi tegevusjuhendaja tööpäeviti kella 8–16. Tegevustoa korraldatakse juhendatud käelist tegevust: hoolealused saavad joonistada, värvida, puslesid kokku panna. Korraldatakse ühistegevusi ja loovterapeutilisi tegevusi. Kasutada saab ka teraapilisi abivahendeid (peamajas oli suhtlust stimuleeriv robotkass).

Hooldekodus on oma raamatukogu. Mitmesuguste tegevustega aitavad päeva sisustada ka osakondade tegevusjuhendajad, kelle ülesanne on tagada ka elanike järelevalve ning toetada ja juhendada neid igapäevategevustes. Ruumide koristamise, territooriumi korrastamise ja puhastustöösse kaasatakse ka hooldekodu elanikke. Kaheksa inimest käivad abiks pesuköögis, kus nende tegutsemist juhendab pesunaine. Sageli korraldatakse väljasõite ja ekskursioone, et muuta hoolealuste päevi sisukamaks.

Osakondade tegevusjuhendajad on üsna hõivatud ka igapäevaste hooldustoimingutega. Igal töötajal on arvukalt hoolealuseid, keda tuleb samaaegselt juhendada ja kellele tegevust pakkuda. Tegevustoa käivad pigem need inimesed, kes iseseisvalt paremini toime tulevad. Kui töötajaid oleks rohkem, saaks tegevusse haarata ka passiivsemad hoolealused, tegelda rohkem tähelepanu vajavate inimestega ning tagada parema järelevalve. Samuti võimaldaks see korraldada rohkem individuaalselt arendavaid ja teraapilisi tegevusi.⁵

Jäi silma, et enamiku inimeste tegevusplaanidesse ja päevakavasse ei olnud kavandatud mõtestatud tegevusi kogu nädalaks. CPT on öelnud, et aktiivsesse tegevusse peab kaasama võimalikult palju hooldekodu elanikke.⁶ See aitab neil end iseseisvamaks eluks ette valmistada. Iga inimesele peab andma võimaluse osaleda iga päev vähemalt ühes mõtestatud tegevuses.⁷ Selleks et ennetada

⁴ Vt CPT [Iirimaa 2010. a visiidi raport](#), p 121 ja [2015. a Moldova visiidi raport](#), p 183.

⁵ Hooldekodu andis 12.07.2023 õiguskantslerile teada, et tegevusjuhendajate koormuse vähendamiseks on tööle võetud hooldustöötajaid.

⁶ Vt CPT [2021. a Serbia visiidi raport](#), p 166.

⁷ Vt CPT [2020. a Bulgaaria visiidi raport](#), p 74.

liikumisvaegusest põhjustatud probleeme, tuleb rohkem tegelda ka piiratud liikumisvõimega inimeste aktiveerimisega.

Õiguskantsler soovib hooldekodul hoolikamalt järgida tervisekaitseõudeid ja kaitsta inimeste privaatsust. Samuti tuleb parandada hooldekodu ligipääsetavust ning mitme magamistoa olmetingimusi. Hooldekodu elanikke tuleks rohkem kaasata juhendatud tegevustesse.

3. Tegevusjuhendajate arv

Päeval (tavapäraselt kella 8–16 või 8–18) töötab hooldekodu peamaja esimese korruse igas osakonnas kaks töötajat ja teise korruse igas osakonnas üks töötaja. Õhtusel ja öisel ajal on kummaski alumise korruse osakonnas üks töötaja ning ülemisel korrusel kahe osakonna peale üks töötaja. Õhtusel ja öisel ajal jääb peamajja seega kokku kolm töötajat.

Õuemajas on päeval kohal kaks töötajat (vahel ka üks) ning õhtusel ja öisel ajal jääb valvesse üks. Väikses naistemajas on töötaja kohal vaid päevasel ajal. Ööseks töötajat majja ei jää – elanikud saavad oma abivajadusest märku anda peamaja teisel korrusel asuva häiresignaali nuppu vajutades.

Hooldekodus elab ka üsna palju suure hooldusvajadusega inimesi ja seetõttu on lisaks tegevusjuhendajatele tööle võetud ka hooldajad. Tööpäeviti on kohal nii meditsiiniõde kui ka hooldusjuht. Kontrollkäigu päeval (26.10.2022) oli tööl kuus tegevusjuhendajat (nende hulgas ka tegevustoa tegevusjuhendaja) ja kaks hooldajat. Kontrollkäigu ajal oli hooldekodus tööl nii palju tegevusjuhendajaid, nagu on ette nähtud sotsiaalhoolekande seaduses ([SHS § 104 lg 1](#)).

Minimaalsest arvust töötajatest ei piisa siiski selleks, et tagada inimeste turvalisus ja et saaks tegelda ka keeruliste psüühikahäiretega hoolealustega, kui hoone ning töökorralduslike iseärasuste tõttu jääb osa hooldekodu elanikke vahetu järelevalveta. Õhtuti ja öösi jääb peamaja teisele korrusele üks töötaja. Tema ülesandeks on hoolitseda nii meeste- kui ka naisteosakonna elanike eest (14 naist ja 17 meest). Lisaks on tema hoole all ka väikese naistemaja hoolealused (5 naist). Seega jääb õhtusel ja öisel ajal ühe töötaja järelevalve alla 36 inimest. Üksnes ühest töötajast ei piisa, et kõigi nende hoolealuste turvalisust tagada. Kui töötaja peab oma tööülesannete täitmisel liikuma mitme üksuse vahet ja vastutama mitme osakonna inimeste heaolu eest, võib juhtuda, et osa hooldekodu elanikke jääb otsese järelevalveta.

Tegevusjuhendajate töökoormus on suur. Hooldekodus elab ka hoolealuseid, kes vajavad suuremat hooldust, abi ja individuaalset juhendamist ka kõige tavapärasemas tegevuses (söömine, riietumine jms). Hooldekodu elanike abistamine hügieenitoimingutes võib võtta suure osa töötajate tööajast. Tegevusjuhendajatel napib aega, et hooldekodu elanikega (eriti ettearvamatu käitumisega inimestega) individuaalselt tegeleda. Kui töötajaid on liiga vähe, on keeruline innustada hooldekodu elanikke füüsiliselt aktiivne olema ja rohkem liikuma, samuti on keeruline neid kaasata igapäevasesse tegevusse.

Selleks et hooldekodu elanikele saaks osutada nende eripära ja vajadusi (sh ohutust) arvestavat kvaliteetset erihooldusteenust, peab olema pidevalt kohal piisavalt töötajaid. Hoolekandeaduses viibivate inimeste õigusi tuleb kaitsta ning hooldekodul on tavalisest suurem hooldsuskohustus (vt [RKKKo 10.10.2019, 1-17-7111/81](#), p 14 ja [TlnRnKo 28.06.2019, 2-18-4391](#)). CPT on

seisukohal⁸, et kui töötajaid on vähe, satuvad nad liiga suure pinge alla, mis võib ohustada nende tervist ning mõjutada ka asutuses elavate inimeste heaolu.

Suure töökoormuse tõttu võivad tegevusjuhendajad keeruliste olukordadega hakkamasaamiseks kasutusele võtta ka lubamatuid meetodeid. Kontrollkäigu ajal võis leida viiteid sellele, et kui mõni hoolealune pole päevaplaani järginud (nt on koristamisest keeldunud) või on ebasoovitavalt käitunud, on töötajad jätnud talle mõne toiduaine (nt grillvorst, kohvi, tee, maiustused) andmata või keelanud telerit vaadata (seejuures ei selgunud, et inimese päeva oleks mõnel teisel moel mõtestatult sisustatud).⁹

Peamaja esimese korruse naisteosakonnas lukustati ühe magamistoa uks, et inimene ei saaks päevasel ajal oma toas viibida. Peamaja meesteosakonna elanikul keelati ebasobiva käitumise tõttu nädal aega õue ja tegevustuppa minna.¹⁰ Sellised mõjutusmeetodid ei ole sobivad ega õiguspärased. Hooldekodu elanikega ei tohi suhelda kiuslikus toonis¹¹ ega muul moel nende olukorda halvendada. Selleks et pakkuda hooldekodu elanike eripära ja vajadusi arvestavat kvaliteetset erihooldusteenust, peab personali olema piisavalt ning töökorraldus olema läbimõeldud.

Hooldekodul tuleks hoolitseda selle eest, et kõigis üksustes oleks pidevalt kohal piisavalt töötajaid, nii et hoolealuseid ei peaks jätma järelevalveta. Õigusaktiga kehtestatud minimaalsest töötajate arvust alati ei piisa, et saaks osutada kvaliteetset teenust ja tagada hoolealuste põhiõigused. Õiguskantsler palub inimeste heaolu ja turvalisuse huvides üle vaadata hooldekodu töökorralduse.

4. Tegevusjuhendajate kvalifikatsioon

Ööpäevaringset erihooldusteenust saavate inimeste ohutus ja heaolu sõltuvad otseselt tegevusjuhendajate oskustest ja teadmistest. SHS [§ 83 lõike 1 punkti 5](#) kohaselt peab teenuseosutaja tagama, et tööle võetud inimesel oleks SHS §-s [86](#) ja selle alusel sätestatud nõuetele vastav haridus.

Kontrollkäigu ajal selgus, et üks tegevusjuhendaja oli läbinud nõutavast koolitusest vaid sissejuhatava osa (40 tundi). Sotsiaalkaitseministri 26.04.2022 määruse nr 38 [§ 2 lõike 1 punkti 1](#) järgi tuleb töötajal kahe aasta jooksul pärast tööle asumist läbida nõutud tegevusjuhendajate koolituse kava täies mahus. Seni tuleb silmas pidada, et senikaua kui töötaja ei ole nõutavat koolitust täies mahus läbinud, peab tema tööd juhendama kvalifikatsiooninõuetele vastav tegevusjuhendaja (määruse [§ 2 lg 6](#)). Tavaliselt on sissejuhatava koolituse saanud tegevusjuhendaja valvevahetuses koos väljaõppinud tegevusjuhendajaga, kuid töögraafikute põhjal võis järeldada, et mõnikord peab ta hakkama saama ka üksinda (nt 17.10.2022, 20.10.2022 ja 23.10.2022 öise valvevahetuse ajal). Samuti on öistes valvevahetustes sageli üksi tööl hooldaja kvalifikatsiooniga töötajad. Nõnda ei tohiks see olla.

Tegevusjuhendajad, kes pole nõutud koolitust täies mahus läbinud, ei pruugi teadmatus tõttu osata olukordi adekvaatselt hinnata. Nad ei pruugi toimida ärevatel hetkedel hooldekodu elanike parimates huvides ega valida nende heaolu ja turvalisuse tagamiseks õigeid meetodeid (vt ka

⁸ Vt CPT [2020. a Bulgaaria visiidi raport](#), p 31, [2015. a Serbia visiidi raport](#), p 201, [2004. a Serbia ja Montenegro visiidi raport](#), p 186.

⁹ Nt peamaja teise korruse naisteosakonna 23.-24.10.2022 juhtum.

¹⁰ Nt 12.-13.09.2022 juhtum.

¹¹ Nt peamaja teise korruse naisteosakonna 23.-24.10.2022 juhtum.

kontrollkäigu kokkuvõtte punkt 3). Koolitatud personal oskab süsteemselt arendada ja toetada ka madalama tahteaktiivsusega või keerulise ja vahel ettearvamatu käitumisega inimesi ning valida selleks kohased võtted. Seetõttu on väga vajalik, et tegevusjuhendajad täidaksid spetsiifilisi koolitusnõudeid. Hooldekodu elanike ja töötajate huvides on, et kõik töötajad oleksid saanud vajaliku väljaõppe, sest see parandab märkimisväärselt erihoolekandeteenuse kvaliteeti.

Kiiduväärt on see, et hooldekodu on korraldanud töötajate teadmiste ja oskuste värskendamiseks majasiseseid koolitusi ja soosinud ka väliskoolitustel osalemist. Olemas on koolitusplaan. Paljud hooldekodus töötavad tegevusjuhendajad on pikaajalise töökogemusega. Lisaks seadusega nõutud tegevusjuhendajate koolitusele on töötajad saanud koolitust ka näiteks ergonoomika, autismi ja dementsuse, seksuaalsuse, alkoholismi, enesekaitse, esmaabi ning agressiivse käitumisega toimetuleku teemal.

Hooldekodu kõigi tegevusjuhendajate andmeid ei olnud kontrollkäigu ajal kantud [majandustegevuse registrisse](#). Registrist puudus teave kahe tegevusjuhendaja kohta. Teenuseosutaja peab tagama, et registris kajastuks õige info (majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse [§ 30 lg 5](#)) ning et see esitataks registripidajale esimesel võimalusel ja õigeaegselt.

Õiguskantsler tunnustab tegevusjuhendajate väljaõppe toetamist ning soovib neile ka edaspidi pakkuda vajalikke koolitusi. Õiguskantsler palub hoolitseda selle eest, et tegevusjuhendajaid, kes pole täitnud kvalifikatsiooninõuded, ei jäetaks üksinda valvevahetusse. Majandustegevuse registris peavad kajastuma õiged andmed.

5. Elanike terviseseisundi jälgimine

Pariisi Erihoolduskeskuses on meditsiiniõed kohal tööpäeviti. Hooldekodus töötab kaks õde, neist üks on tööl täiskoormusega (tööpäeviti kella 8–16, 40 tundi nädalas) ja teine osakoormusega (teisipäeviti ja neljapäeviti kella 8–16, 16 tundi nädalas). Seega pakutakse hooldekodus õendusabiteenust 56 tunni ulatuses igal nädalal.

Pakutav õendusabi maht ei ole piisav. Kontrollkäigu ajal sai Pariisi Erihoolduskeskuses ööpäevaringset erihooldusteenust 90 inimest. 90 ööpäevaringset erihooldusteenust saava inimese kohta peab õendusabiteenus olema kättesaadav vähemalt 90 tundi nädalas (SHS [§ 102 lg 4](#)), mis tähendab **ühe inimese kohta üks tund nädalas**. Töögraafikute järgi on õed hooldekodus ametis 56 tundi nädalas. See ei vasta sotsiaalhoolekande seaduse nõuetele.

Oluline on seaduses sätestatud õendusabi mahu kohta kehtestatud nõuet arvestada, sest hooldekodus elab inimesi, kellel võib tekkida ägestumis- ja agressioonihooe ning kelle käitumise tõttu võib ette tulla füüsilise vigastusega lõppevaid konflikte. Ka ei pruugi raske psüühikahäirega inimesed oma terviseseisundi tõttu kaebusi alati selgelt väljendada. On ka inimesi, kelle tervislik seisund võib kiiresti muutuda, kellel on mitmeid kroonilisi haigusi ja kes vajavad tavapärasest hoolsamat jälgimist.

Ööpäevaringse erihooldusteenuse osutaja ei tohi psüühikahäiretega inimestele sotsiaalteenust pakkudes eirata sotsiaalhoolekande seaduse nõudeid. Õendusabiteenust rahastatakse riigieelarvest Sotsiaalkindlustusameti kaudu ööpäevaringse erihooldusteenuse maksimaalse maksumuse hulgas (tervishoiuteenuste korraldamise seaduse [§ 52 lg 1¹](#)). Niisiis kordab õiguskantsler 2015. aastal Pariisi Erihoolduskeskusele saadetud [soovitust](#) ning palub tagada, et õendusabi oleks seaduses sätestatud ulatuses kättesaadav kõigile hooldekodu elanikele.

Hooldekodus töötavate õdede andmed on kantud tervishoiutöötajate riiklikku registrisse. Hooldekodul puudub iseseisva õendusabi osutamiseks tegevusluba. Ööpäevaringse erihooldusteenuse osutaja võib õendusabi ise osutada, kuid sellisel juhul peab tal olema ka vastav iseseisva õendusabi osutamise tegevusluba (TTKS [§ 25 lg 1](#) ja [§ 40 lg 1 p 4](#)). Tegevusluba annab loa konkreetsel tegevusalal tegutsemiseks ja tõendab, et teenuseosutaja oskused vastavad seaduses sätestatud minimaalsetele nõuetele. Hooldekodul tuleb õendusabiteenuse osutamiseks täita tervishoiuteenuste korraldamise seaduses sätestatud loakohustust.

Hea on see, et võrreldes õiguskantsleri eelmise kontrollkäigu ajaga on hooldekodus ravimite käitlemine märkimisväärselt ümber korraldatud. Ravimeid hoitakse meditsiiniõdede lukustatud ruumis ning töötajate puhkeruumide lukustatud kappides. Hooldekodus on vastu võetud ka ravimite käitlemise ja arvestuse kord ning põhjalikult on dokumenteeritud ka käsimüügiravimite andmine hoolealustele.

Hooldekodu õuemaja ravimikapis oli üks aegunud käsimüügiravim (Goldrex Hotrem). Asutusel peab olema ülevaade olemasolevatest ravimitest. Samuti peab tagama, et kõlbmatud ravimid (nt mille säilivusaeg on möödunud) [hävitataks](#) nõuetekohaselt. See nõue on kehtestatud hoolealuste tervise kaitseks, sest aegunud ravimite kasutamine võib inimeste tervise ohtu seada.

Kontrollkäigul kaasas olnud tervishoiuekspert soovitas hooldekodu elanike terviseseisundi süsteemsemaks jälgimiseks ning õendustoimingute põhjalikuks dokumenteerimiseks hakata pidama digitaalseid tervisekaarte (õenduspäevikuid), mis oleksid detailsemad.

6. Tervishoiueksperti hinnang

Kontrollkäigule kaasatud tervishoiueksperti arvamus on kirjale lisatud. Palun kujundage tervishoiueksperti tähelepanekute ja soovitude suhtes oma seisukoht ning saatke see õiguskantslerile koos vastusega kirjas esitatud tähelepanekute kohta. Teie seisukohta ootan võimalusel hiljemalt 17.10.2023.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Lisa: Tervishoiueksperti arvamus 5 lehel

Koopia: Sotsiaalministeerium, Sotsiaalkindlustusamet, Terviseamet

693 8406

Indrek-Ivar.Maarits@oiguskantsler.ee